

E. Keutgens

De Antwerpse Tram

Van paardetram tot premetro

•

1873 - 1979

INHOUD

	Blz.
Voorwoord	7
Ter Inleiding	9
HOOFDSTUK I: TRAMS EN OMNIBUSSEN	11
De niet verleende vergunningsaanvragen	12
Aanbesteding paardetramlijn Van Schoonbekeplein - Zuiderplaats	26
HOOFDSTUK II: TRAM- EN OMNIBUSDIENSTEN	31
De verleende vergunningen en de oude exploitatiemaatschappijen	
S.A. des Tramways Anversoï	32
— Paardetramlijn Antwerpen (Kattendijkdok) - Antwerpen (Anselmostraat)	
— Paardetramlijn Borgerhout (Turnhoutse Poort) - Antwerpen (Kipdorp)	
— Paardetramlijn Berchem (Kerk) - Antwerpen (St.-Paulusplaats)	
S.A. des Tramways du Sud d'Anvers	64
— Paardetramlijn Antwerpen (Anselmostraat) - Boom langs Hoboken - Hemiksem - Schelle en Niel	
S.A. des Tramways Nationaux	77
— Paardetramlijn Wilrijkse Poort - Suikerrui	
— Paardetramlijn Varkensmarkt - Dam	
S.A. des Tramways Maritimes d'Anvers	91
— Paardetramlijn Beeldekensstraat - Montignystraat	
S.A. Tramways du Nord d'Anvers	103
— Paardetramlijn Antwerpen (Varkensmarkt) - Merksem (Oude Bareel)	
S.A. des Tramways Anversoï	113
— Paardetramlijn Lange Leemstraat - Komedielaats	
Vergunninghouder de heer Paul Désiré Texier de la Pommeraye	119
— Tijdelijke paardetramlijn Groenplaats - Hornesstraat. Wereldtentoonstelling 1885	
S.A. des Tramways à Poneys de la rue Nationale à Anvers	121
— lijn Kammenstraat - Zuidstation, Poneytram	
Compagnie Anversoise des Tramways - Omnibus S.A.	127
— Omnibustram tussen het Oostkwartier (Draakstraat) en de Oude Dokken (Van Schoonbekeplein)	
S.A. des Tramways Anvers - Wilryck	141
S.A. des Tramways Suburbains d'Anvers	141
— lijn Antwerpen (St.-Jansvliet) - Berchem (Dikke Mee)	142
— lijn Antwerpen (Noordschippersdok) - Berchem (Driehoek)	151
S.A. Compagnie des Tramways Economiques d'Anvers	153
— lijn Ellermanstraat - Warande met vertakking langs de Muizenstraat naar de Ooststatie ..	154
— lijn Schijnpoortweg - Dambruggestraat	159
S.A. des Omnibus d'Anvers	161
— lijn Draakstraat - Grote Markt - Station «Land van Waas» Omnibusdienst	
S.A. des Trams - Omnibus	171
— lijn Borgerhout (Leopold- en Louizapoort) - Antwerpen (St. Michielskaai) Omnibusdienst	
HOOFDSTUK III: DE EENMAKING	175
— Compagnie Mutuelle de Tramways S.A.	176
— De Eenmaking	178
HOOFDSTUK IV: DE NIEUWE EXPLOITATIEMAATSCHAPPIJEN	193
Compagnie Générale des Tramways d'Anvers S.A.	194

L. 9 - Antwerpen (Amsterdamstraat) - Berchem (Fruithoflaan)	419
L.13 - Zuidstation - Petroleumtanks	420
L.16 - Antwerpen (Centraal Station) - Morstel (Kaphaanlei)	422
L.17 - Antwerpen (Centraal Station) - Wilrijk (U.I.A.-Campus-Akademisch Ziekenhuis Antwerpen)	423
L.18 - Antwerpen (Centraal Station) - Borgerhout - Berchem (Koninklijk Atheneum)	425
L.19 - Antwerpen (Centraal Station) - Deurne (Schotensteenweg)	427
L.20 - Deurne (Eksterlaar) - Antwerpen (Kon. Astridplein)	428
L.22 - Autobuspendeldienst te Mortsel (Gemeenteplein - Mayerlei)	429
L.23 - Antwerpen Vlaamse Kaai - Luchtbal	429
L.25 - Antwerpen (Groenplaats) - Wilrijk (U.I.A. - Campus-Akademisch Ziekenhuis Antwerpen)	433
L.25bis - Antwerpen (Groenplaats) - Algemeen Ziekenhuis Middelheim	434
L.26 - Antwerpen (Groenplaats) - Wilrijk Valaar - Neerland	434
L.27 - Antwerpen (Centraal Station) - Algemeen Ziekenhuis Middelheim	436
L.28 - Antwerpen (Fr. Rooseveltplein) - Merksem Melgeshof - Jan Palfijn Ziekenhuis ...	439
L.29 - Berchem (Station N.M.B.S) - Wilrijk (U.I.A. Campus)	439
L.31 - Centraal Station - Kaai 204 - C.M.B.	441
L.32 - Antwerpen (Centraal Station) - Edegem met bediening wijk Buizegem en Akademisch Ziekenhuis	441
L.33 - Hoboken (Cockerill) - Merksem (Volkstuinlei)	443
L.34 - Antwerpen (Zuid) - Borgerhout (Gravinstraat)	445
L.35 - Fr. Rooseveltplein - Kaai 227 - Kaai 403	446
L.36 - Centraal Station - Linkeroever (met vertakking naar het St.-Annastrand)	447
L.37 - Fr. Rooseveltplein - Van Cauwelaertsluis	450
Reiswegen van de autobuslijnen op 31 december 1979	451

HOOFDSTUK VII: DE TRAM- EN AUTOBUSDIENSTEN TIJDENS DE WERELDTENTOONSTELLING VAN 1930	457
--	-----

HOOFDSTUK VIII: DE PENETRATIE VAN DE TRAMLIJNEN VAN DE N.M.V.B. IN ANTWERPEN-STAD	467
---	-----

HOOFDSTUK IX: DE TARIEVEN	477
---------------------------------	-----

HOOFDSTUK X: HET ROLLEND MATERIEEL	497
--	-----

De motorwagens	498
Reeksen 201-230/251-370	511
Reeks 231 - 250	517
Reeks 374 - 378	521
Reeks 379 - 387	525
Reeks 401 - 471	533
Reeks 472 - 491	539
Reeks 492 - 521	543
Reeks 522 - 551	547
Motorwagens Type 101, reeks 101 - 233	553
Motorwagens Type 351	557
De PCC-motorwagens - reeks 2000 - 2165	561
De bijwagens	567
Reeks 801 - 860	571
Reeks 901 - 1049	577
Reeks 601 - 661	584
Prototype 701	589
De trolleybussen	591

Les Vicinaux anversois S.A.	199
Autobus anversois S.A., Antwerpsche Autobussen N.V.	203
Tramways d'Anvers S.A., Antwerpsche Tramwegen N.V.	208
Voorlopig Beheerscomité voor de Tramwegen van Antwerpen en Omgeving - T.A.O.	212
Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Antwerpen - M.I.V.A.	215
Honderd jaar openbaar vervoer in Antwerpen	225

HOOFDSTUK V: DE VERBOUWING EN DE ELECTRIFICATIE VAN HET PAARDE- TRAMNET	229
— Data ingebruikneming van de elektrische tractie	247
— Reiswegen van de elektrische tramlijnen op 31 december 1903	248

HOOFDSTUK VI: HET TRAM-, TROLLEYBUS- EN AUTOBUSNET	251
De tramlijnen	252
L. 1 - Noorderplaats - Zuidstation	277
L. 2 - Antwerpen (Groenplaats) - Hoboken (Kioskplaats)	284
L. 3 - Antwerpen (Zuid) - Merksem (Oude Bareel)	293
L. 4 - Antwerpen (Groenplaats) - Hoboken (Kioskplaats)	304
L. 5 - Antwerpen (Groenplaats) - Wilrijk (Frans Nagelsplein)	313
L. 6 - Antwerpen (Pothoek) - Antwerpen (Brusselstraat - Zwemdok)	318
L. 7 - Antwerpen (Tolhuis) - Mortsels (Gemeenteplein)	319
L. 8 - Antwerpen (Groenplaats) - Deurne (Eksterlaar)	331
L. 9 - Berchem (Station) - Antwerpen (Van Schoonbekeplein)	337
L.10 - Antwerpen (Melkmarkt) - Deurne (Schotensteenweg)	342
L.11 - Antwerpen (Melkmarkt) - Deurne (Eksterlaar)	349
L.12 - Antwerpen (Grens Kiel) - Deurne (Antwerp Stadion)	357
L.13 - Zuidstation - Petroleumtanks	365
L.14 - Zuidstation - Karel Oomsstraat	366
L.15 - Antwerpen (Groenplaats) - Mortsels (Gemeenteplein)	367
L.16 - Antwerpen (Melkmarkt) - Deurne (Luchthaven)	369
L.17 - Wilrijk - Antwerpen (Centraal Station)	374
L.18 - Antwerpen (Eendrachtstraat) - Centraal Station - Borgerhout (Lt. Naeyaertplein) ..	375
L.19 - Antwerpen (Centraal Station) - Borgerhout (Ooststation)	382
L.20 - Antwerpen (Melkmarkt) - Borgerhout (Turnhoutse Poort)	382
L.21 - Merksem (Oude Bareel) - Antwerpen (St.-Michielskaai)	383
L.22 - Ringlijn Schijnpoort - Middenstatie - Meir - Marnix - Middenstatie - Schijnpoort ..	383
L.23 - Antwerpen Groenendaallaan - St.-Michielskaai	389
L.24 - Deurne (Silsburg) - Hoboken (Schoonselhof)	391
L.25 - Zuidstation - Centraal Station - Ooststation	394
L.26 - Centraal Station - Hoofdingang Wereldtentoonstelling	394
L.27 - Centraal Station - Harmonie - Floraliën	395
L.28 - Deurne (Eksterlaar) - Antwerpen (Comedieplaats/Lilas)	395
L.30 - Merksem - Hoofdingang Wereldtentoonstelling	395
Data indienststelling van de verschillende baanvakken	396
Lijst en data van de Koninklijke Besluiten	397
Reiswegen van de tramlijnen op 31 december 1979	399
De trolleybuslijnen	400
L.13 - Zuidstation - Petroleumtanks	403
L.31 - Noorderplaats - Kaai 204	403
L. 6 - Antwerpen (Zuidstation) - Borgerhout (Turnhoutsebaan)	405
De autobuslijnen	408
L. 1 - Antwerpen (Amsterdamstraat) - Noorderplaats - Zuid-Hoboken (Verenigde Natieslaan)	413
L. 5 - Antwerpen (Groenplaats) - Wilrijk (Dr. Donnyplein)	415
L. 6 - Antwerpen (Bolivarplaats/Gijzelaarstraat) - Borgerhout (Gravinstraat)	417

Reeks 1 - 8	593
TB 24	597
TB 25	600
Reeks 31 - 45	601
De autobussen	604
Autobussen van de N.V. Antwerpsche Autobussen	605
Autobussen van de T.A.O. en M.I.V.A.	611
Reeks 52 - 54 - Studebaker	611
Reeks 55 - 61 - Guy	614
Reeks 62 - 77, 78 en 79, 1 - 9, Brossel	616
Reeks 80 - 91 - Brossel	621
Reeks 10 - 45 - Büssing	623
Reeks 501 - 530 - Fiat - Van Hool	625
Reeks 531 - 662 - Fiat - Van Hool	627
Het dienstmaterieel	630
 HOOFDSTUK XI: DE EXPLOITATIEGEBOUWEN	639
Het hoofdbureau en de Centrale Werkplaats	641
De tramloodsen	649
De trolleybus- en autobusgarage «Haven-Noord»	668
De autobusgarage Zurenborg	668
Los- en stapelplaats Antwerpen-Oost	673
De wachthuisjes	674
De elektrische centrale en de traktiestations	681
De onderstations	690
 HOOFDSTUK XII: DE PREMETRO	691
Eerste As - Eerste vak: Groenplaats - Centraal Station	695
Eerste As - Tweede vak: Centraal Station - Belgiëlei/Mercatorstraat	703
Eerste As - Vak 1 en 2: de afwerking van de stations en kokers	711
De plechtige ingebruikstelling van het eerste vak Centraal Station - Groenplaats	719
Eerste As - Derde vak: Centraal Station - Van Wesenbekestraat - St.-Elisabethstraat - Schijnpoortweg	724
Tweede As - Vak Frankrijklei - Foorplein/Stenenbrug met uitbreiding Schijnpoort	727
De ondergrondse uitvoeringswijzen	737
 Nawoord	744
Bijlagen	745
1. Wetten en Reglementen	746
2. Openingsdata van de paardetram- en omnibuslijnen in Antwerpen	759
3. Ontwikkeling van het spoor van de paardetramlijnen op het grondgebied van Antwerpen op 31 december 1897	761
4. Netto verkeersontvangsten en aantal vervoerde reizigers over de over de periode 1900 - 1979 ..	762
5. Motorwagens Type 101 - verlengde platformen - lijst van de vernumming en datum van afwerking	765
6. Aankomstdata van de PCC - motorwagens van de reeks 2000 - 2165	767
7. Inventaris dienstmaterieel op 31 december 1979	769
Bibliographie	772